

Wydarzenia w Białowieży – sierpień 2024

Święto Wojska Polskiego

„1920 – w hołdzie poległym w Puszczy Białowieskiej”

15 sierpnia 2024 (czwartek)

godz. 11.00 – Msza Święta w intencji Ojczyzny
w kościele pw. Św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Białowieży

godz. 12.15 – Uroczystości przy Pomniku/mogile
żołnierzy polskich 1920 roku na cmentarzu w Białowieży

Kino Plenerowe w Białowieży

„CZERWONE MAKI”

15 sierpnia 2024 (czwartek), godz. 20.00

parking gminny przy ulicy Kolejowej w Białowieży

XII edycja koncertów z cyklu RÓŻNOGŁOSIE

16 sierpnia 2024 (piątek), godz. 17.00

parking gminny przy ulicy Kolejowej w Białowieży

Potańcówka z zespołem DEKADA BAND

16 sierpnia 2024 (piątek), godz. 20.00

parking gminny przy ulicy Kolejowej w Białowieży

BIAŁOWIESKIE ARIE

17 sierpnia 2024 (sobota), godz. 17.00

parking gminny przy ulicy Kolejowej w Białowieży

Pożegnanie wakacji z POGORZELCE OPEN JAM SESSION

30 sierpnia 2024 (piątek), godz. 18.00

teren przy Klubie Kultury w Pogorzelcach

!!! NA WSZYSTKIE WYDARZENIA WSTĘP WOLNY !!!

Wycieczka dla dzieci i młodzieży do PARKU KULTUROWEGO KORYCIN-MILEWSZCZYNA

29 sierpnia 2024 (czwartek)

zbiórka przy Centrum Aktywności Lokalnej w Białowieży,

ul. Stoczek 8 (dawna Galeria SARENKA) godz. 8.50

zapisy nr tel. 663 741 692, liczba miejsc ograniczona

WYJAZD BEZPŁATNY, ale wyżywienie we własnym zakresie,

w drodze powrotnej wizyta w Mc'Donalds

W numerze:

Od redakcji s. 2
Wójt informuje s. 2
Metryki pogrzebów z białowieskiej cerkwi unickiej 1790-1801 s. 3-5
Informacje Białowieskiego Ośrodka Kultury s. 6-7
Turyści w Białowieży w maju i czerwcu s. 7-8
Program Wczesnego Wykrywania Raka Płuc s. 8-9
Co dalej ze ścieżką rowerową? s. 9-10
Spotkanie z naszymi żołnierzami s. 11
Nie zapominajmy o naszej historii s. 12

Ważne telefony:

Urząd Gminy 85 681 24 87
Białowieski Ośrodek Kultury 85 681 24 60
Biblioteka 85 681 23 95
Nadleśnictwo Białowieża 85 681 24 05
Muzeum Przyrodniczo-Leśne BPN 85 681 22 75
Ośrodek Zdrowia 85 667 24 68
Policja 85 670 41 15
Straż Graniczna 85 685 46 20
Zespół Szkolno Przedszkolny 85 681 23 97
Technikum Leśne w Białowieży 85 681 24 04
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej 85 681 26 97
Przedszkole 85 681 23 97 w. 61
Stomatolog 604874917

Drodzy Czytelnicy,

W tym numerze naszego miesięcznika znajdują Państwo m.in. wyczerpujący materiał z zakresu historii na temat metryk pogrzebów z białowieskiej cerkwi unickiej w latach 1790-1801 oraz analizę sytuacji turystyki w naszej miejscowości w miesiącach maj-czerwiec. Oprócz tego oczwicie sporo relacji z wydarzeń kulturalnych, a także zapowiedzi tego, co nas czeka w sierpniu.

Warto również zapoznać się z pismem Białowieskiego Stowarzyszenia Dziedzictwa Puszczy w sprawie ścieżki rowerowej. Tego tematu nie możemy w żadnym wypadku odpuścić, a już w szczególności nie mogą zapomnieć o nim nasi samorządowcy.

Zapraszam również do zgłaszania się do udziału w Społecznym Komitecie Obrony Polskich Żołnierzy i Funkcjonariuszy. Wszelkie informacje na temat celów oraz działań Komitetu uzyskają Państwo pod nr telefonu 507859617.

Z poważaniem

Mateusz Damian Gutowski

Redaktor naczelny "Głosu Białowieży"

Drodzy Mieszkańcy,

Trwają zapowiadane prace na drogach powiatowych w naszej gminie. Jeszcze chwilę i zostaną uzupełnione pobocza drogi. Równolegle trwają prace przygotowawcze na ul. Stoczek - od Hotelu Białowieskiego do Podolan. Całość zadania zostanie sfinansowana w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych. Za wszelkie niedogodności związane z prowadzonymi pracami przepraszamy. Trzeba jednak korzystać

ze sprzyjającej aury i jak najszybciej zakończyć nasze przedsięwzięcie.

Liczymy na coraz większe zainteresowanie turystów naszą Gminą i w związku z tym musimy być przygotowani na zwiększone zapotrzebowanie na wodę. Dlatego też przystąpiliśmy do realizacji zadania polegającego na budowie 2 zbiorników wyrównawczych wody pitnej w ramach I etapu modernizacji stacji uzdatniania wody w Białowieży. Zadanie zostanie zrealizowane przy wsparciu środków finansowych z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych.

Trwają prace przy świetlicy wiejskiej w Podolanach Drogich. W ramach projektu powstanie wiata ogniskowa, zostanie wykonane nowe ogrodzenie oraz zostanie zamontowana huśtawka ze zjeżdżalnią dla dzieci. Ponadto zakupimy palenisko ogniskowe. Zadanie sfinansujemy przy udziale środków w ramach "Programu odnowy wsi województwa podlaskiego - Kreatywna wieś".

Z wyrazami szacunku

Albert Waldemar Litwinowicz

Wójt Gminy Białowieża

Metryki pogrzebów z białowieskiej cerkwi unickiej 1790-1801

Po raz pierwszy w historii Białowieży księgi osób zmarłych i pochowanych na miejscowym cmentarzu zaczął prowadzić ks. Antoni Iwacewicz, gdy z początkiem 1790 r. objął stanowisko kapelana przy tutejszej kaplicy unickiej. Zapisy w *"Metrykach pogrzebowych"* kontynuował następnie jako proboszcz białowieskiej parafii od 1799 do końca czerwca 1801 r.

Okres, jaki obejmują metryki, to czas wielkich zmian: ostatnie lata Pierwszej Rzeczypospolitej, kiedy Białowieża dynamicznie się rozwijała, następnie wojen polsko-rosyjskich 1792 i 1794 r., a po III rozbiorze i zajęciu ziem Wielkiego Księstwa Litewskiego przez Imperium Rosyjskie – okres chaosu i kształtowania się nowej sytuacji politycznej.

Przez te 11,5 roku ks. Antoni Iwacewicz odprowadził na cmentarz 153 zmarłych (Dodatek: Tabela 1), w tym 49 osób pochodzących ze wsi Stoczek, 34 z Teremisek zapisywanych jako Buddy Teremiskowskie, 25 z Podolan (dzisiejszych Podolan Pierwszych), 22 z Białowieży, 14 z Zastawia, 5 z Dworu Białowieskiego, 3 osoby ze wsi Pohorelec, która powstała dopiero w 1799 r., oraz jednego mężczyznę ze wsi Raubeck, położonej na wschodniej ścianie Puszczy Białowieskiej. Podobnie jak w przypadku chrztów i ślubów, z posługi unickiego kapłana korzystali nie tylko wierni Cerkwi unickiej, ale także – z racji jedności kanonicznej między obrządkami greckim i łacińskim – rzymscy katolicy.

Zaskakująca jest w metrykach pogrzebowych duża liczba różnych nazwisk, łącznie 76 (Dodatek: Tabela 2). Są na tej liście najstarsze rody białowieskie, liczne do dzisiaj, ale jest też wiele nazwisk dziś nie występujących. Wśród 55 nazwisk rodzin i osób z wiosek na Polanie Białowieskiej najliczniej wystąpiły: Wołkowycki/a (11 osób zmarłych), Buzko (dziś: Buszko) (8 osób), Dobyszek (6), Szpakowski/a (dziś: Szpakowicz) (5), Bayko (4), Kułakowski/a (4), Miskiewicz (dziś: Myszkiewicz) (4), Gabiec (3) i Prokopczuk (3). Spośród 23 nazwisk z Teremisek i Pogorzelec, najczęstsze były: Smoktunowicz (4 osoby), Hawryluk (3) i Wiszniewski/a (3). Tylko dwa nazwiska wystąpiły zarówno w wioskach na Polanie Białowieskiej jak i w Teremiskach (Krawczuk i Woyciuk).

Cmentarz białowieski istniał w tym samym miejscu, gdzie jest obecnie, już od 10-20 lat przed przybyciem tu stałego kapłana w 1790 r. Mieszkańcy musieli zatem być przyzwyczajeni do tego, że sami grzebią swoich zmarłych, a ci zapewne najczęściej odchodzili z tego świata bez sakramentów. Zarówno unicy jak i łacinnicy daleko mieli do cmentarzy przy swoich świątyniach parafialnych: kościele pw. św. Jana Chrzciciela w Narewce i cerkwi pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Suchopolu. W księgach metrykalnych kościoła w Narewce w latach 1778-1782 zapisano tylko dwa pogrzeby z Białowieży, choć do chrztu białowieskie rodziny rzymskokatolickie przywozły w tych pięciu latach aż 18 dzieci.

Przyzwyczajeni do swoistej samodzielności w zakresie pochówków, mieszkańcy przez pierwsze dwa lata posługi ks. Antoniego Iwacewicza rzadko go "fatygowali" wzywaniem do swych umierających bliskich i do pogrzebów (9 pochówków w 1790 i siedem w 1791 r.). W kolejnych latach wierni byli już bardziej świadomi chrześcijańskich zasad: liczba pogrzebów w latach 1792-1800 wynosiła średnio 15 na rok. Niemal wszyscy dorośli odeszli z tego świata *"po odprawionej spowiedzi y przyjęciu Najsświętszego Wiatyku"*, a niektórzy także z *"Oleju Św. namaszczeniem"*. Tylko dwaj mężczyźni zmarli *"bez żadnej dyspozycji"*, czyli bez sakramentów.

Wobec wysokiej śmiertelności dzieci widać też troskę rodziców, by dzieci były wcześniej ochrzczone. Ks. Antoni w ciągu 11,5 roku pochował tylko dwoje dzieci nieochrzczonych (w wieku 7 miesięcy i 1 roku), nie mających jeszcze imion.

Typowy zapis w księgach zmarłych w przypadku osób dorosłych (przykład z 1790 r.) brzmi: *"Z Podolan. Dnia 19 Februara, Ja Xiądz Antoni Iwacewicz, Kapelan Kaplicy Białowieskiej pogrzebłem /:po odprawionej Spowiedzi y Przyjęciu Najswiętszego Wiatyku:/ Pracowitego Szymona Bakunowicza mającego wieku swego około lat 80, pochowany na Cmętarzu przy Kaplicy Biał[owieskiej], przy którym pogrzebie byli Jakub Draguniuk y Bractwo."*

Przykładowy zapis o zmarłym dziecku (z 1798 r.) brzmiał: *"Z Stoczka. Dnia 27 Aprila. Ja wyżej wyrażony pogrzebłem na Cmętarzu przy Cerkwi Białow[ieskiej] Eudokię, córkę Michała"*

Szpakowskiego mającą wieku swego niedziel osiem, przy którym pogrzebie byli przytomni Iwan Buzko i Grzegorz Raszkiewicz."

Fot. 1. Opisane tu pochówki miały miejsce w najstarszej, południowo-zachodniej części białowiejskiego cmentarza (fot. BJ).

Rodzina podawała wiek osoby zmarłej z dokładnością do tygodni lub miesięcy u małych dzieci, z dokładnością do roku w przypadku większych dzieci i młodych do 20 roku życia. Wiek starszych osób ich bliscy potrafili ocenić na "około" 30, 40, 50, 60, 70 lub 80 lat. Wśród 147 zmarłych o zapisanym wieku niemal dokładnie połowę stanowią kobiety i połowę mężczyźni. Aż 54% pogrzebów – czyli nieco więcej niż co drugi – stanowiły pochówki dzieci do 10 roku życia (26% w wieku 0-1 rok i 28% w wieku 2-10 lat), przy czym więcej zmarło dziewczynek (44) niż chłopców (35).

Jeśli dziecko przeżyło do 11 lat, miało ono duże szanse na osiągnięcie dorosłości, założenie rodziny i wydanie potomstwa. Tylko 12 osób (8%) zmarło w wieku od 11 do około 30 lat. W starszym wieku znów zaczynały się "niebezpieczne" lata, wcześniej dla kobiet (wzrost liczby zgonów w wieku około 40 lat), później dla mężczyzn (w wieku około 50 lat). Najstarsze kobiety doży-

wały około 70 lat (3% pogrzebów), a mężczyźni około 80 lat (5% pogrzebów). Najstarszą pochowaną osobą, zmarłą w wieku ok. 85 lat, był Leon Kaczan ze Stoczka (23 sierpnia 1795 r.).

Metryki nie podają przyczyn zgonów poza jednym przypadkiem: Marianny Smoktunowicz z Teremisek, która 1 maja 1801 r. *"pomarła z dziecięcia"* (tj. po porodzie) w wieku ok. 40 lat.

Średnia długość życia wyliczona dla społeczności białowiejskiej parafii w latach 1790-1801 wynosiła 28 lat dla mężczyzn i 20 lat dla kobiet. Demografowie szacują, że w tamtym czasie w całej Europie średnia długość życia nie przekraczała 25-30 lat. Dziś w naszym kraju przeciętna długość życia kobiet to 81 lat, a mężczyzn 74 lata.

Bardzo mała średnia długość życia na przełomie XVIII i XIX wieku wynikała przede wszystkim z wysokiej śmiertelności dzieci. Na podstawie proporcji chrztów do pogrzebów dzieci można szacować, że w latach 1790-1801 w białowiejskiej parafii śmiertelność dzieci do ukończenia 1 roku życia wynosiła 12,3%, a do ukończenia 10 roku aż 25,6% (co czwarte dziecko). Stosowany przez demografów wskaźnik umieralności (do 10. roku życia) wynosiłby więc 256 dzieci na 1000 urodzeń żywych. Dziś w Polsce ten wskaźnik wynosi ok. 5 dzieci na 1000 urodzeń żywych.

Najgorsze żniwo wśród maluchów zbierały choroby, nierzadko występujące w postaci epidemii. W zapisach metryk można znaleźć wyraźny ślad uderzenia epidemii czarnej ospy, która ogarnęła ziemie polskie w latach 1796-1800. Do białowiejskiej parafii dotarła wiosną 1796 r. W ciągu tego roku zmarło 11 dzieci, w tym troje w rodzinie Adama Wołkowyckiego z Białowieży i dwoje w rodzinie Adama Nowika z Podolan. Ponownie epidemia zebrała straszne żniwo od wiosny 1799 r. do lata 1800 r., kiedy zmarło 9 dzieci we wsi Stoczek, 7 w Podolanach i 9 we wsi Zastawie, w tym dwoje w rodzinie Grzegorza Buszko. Dopiero dzięki powszechnym szczepieniom w XX wieku czarna oспа została w 1980 r. uznana za chorobę całkowicie zwalczoną w skali świata.

Dużo więcej pogrzebów odbywało się zimą, niż w innych porach roku, zapewne dlatego, że był to czas wyjątkowo niesprzyjający ludziom chorym, słabym i starym. Jeśli podzielimy rok na 3 okresy 4-miesięczne, a prawdopodobieństwo śmierci byłoby w każdym z nich jednakowe, powinniśmy otrzymać po ok. 33% pogrzebów

w każdym z tych trzech okresów. Tymczasem na najzimniejsze miesiące (grudzień-marzec) przypadło aż 45% wszystkich pochówków (ze szczytem w lutym). Od kwietnia do lipca, w okresie ciepłym, było ich tylko 24%, a od sierpnia do listopada – 31%.

Fot. 2. Potężne sosny są świadkami 250-letniej historii białowieskiego cmentarza – pięknego i tajemniczego (fot. BJ).

Białowieskie metryki podają też przy każdym pochówku „świadków” obecnych na pogrzebie. Zawsze są to mężczyźni, najczęściej dwaj, czasem jeden. Tylko w trzech pogrzebach osób z Dworu Białowieskiego (np. synów Krzysztofa Engelgardta *„pułkownika byłych Wojsk Litewskich, Forstmeystra Puszczy Skarbowej”*) odnotowano kilku świadków. Kilkakrotnie wymienione jest Bractwo. Z jednego z zapisów wynika, że należeli do niego Jakub, Jan i Adam Wołkowycy i Adam Miskiewicz. Bratczyków było zapewne więcej, sądząc z częstej obecności na pogrzebach tych samych osób, np. Jerzego Piekacza, Jana i Adama Pisarzewiczów, Harasima Misiuli i innych.

Historyk Witold Bobryk podkreślił rolę bractw cerkiewnych w podnoszeniu poziomu życia religijnego wiernych Cerkwi unickiej w XVIII wieku. Członkowie bractwa zobowiązani byli czę-

sto przystępować do sakramentu pokuty i Eucharystii, przestrzegać postów, odmawiać modlitwy za siebie i braci, uczestniczyć w nabożeństwach nie tylko świątecznych, przychodzić do cerkwi na jutrze i wieczernie, uczestniczyć w pogrzebach. Powinni też podejmować działalność miłosierzną wobec chorych i ubogich.

Zapisanie w księgach zmarłych zazwyczaj tylko dwóch świadków nie oznacza, że inne osoby – krewni, sąsiedzi – nie uczestniczyły w pogrzebie. Należy jednak mieć świadomość, że w tamtych czasach śmierć była czymś naturalnym, częstym, niemal powszednim, a ponad połowa pochówków dotyczyła małych dzieci. Nie było też jeszcze na wsiach zwyczaju indywidualnych czy rodzinnych grobów oznaczonych tabliczką z imieniem, nazwiskiem, wiekiem i datą śmierci, ozdabianych kwiatami i odwiedzanych później przez krewnych. Zmarłych po prostu chowano „na mogiłkach”, jak nazywano cmentarze, miejsce pochówku zaznaczano prostym drewnianym krzyżykiem, a miejsce to wkrótce zarastało roślinnością. Taki w większości charakter białowieskiego cmentarza pokazują jeszcze fotografie Henryka Poddębskiego z lat 30-tych XX wieku.

•
Bogumiła Jędrzejewska

Źródło: Centralne Państwowe Archiwum Historyczne w Sankt Petersburgu, F. 823, op. 2, d. 2, i F. 823, op. 2, d. 82. Składam serdeczne podziękowania Paniom Annie Wiszniewskiej i Aleksandrze Guzowskiej za udostępnienie mi do wglądu skanów metryk białowieskich z lat 1790-1801.

DODATEK do artykułu jest dostępny w Internecie na stronie Gminy Białowieża, w zakładce Głos Białowieży, pod linkiem: <https://gmina.bialowieza.pl/cms/8150>

W Dodatku znajdują się: **Tabela 1** z pełną listą osób (imię i nazwisko, dane o ojcu lub rodzicach w przypadku dzieci) pochowanych na białowieskim cmentarzu od początku 1790 do końca czerwca 1801 r. Podana jest data pogrzebu, wiek zmarłej/go oraz dane świadków pogrzebu; **Tabela 2** z zestawieniem nazwisk, które wystąpiły w metrykach pogrzebów i liczbą osób zmarłych z każdej rodziny lub rodu.

Najważniejsze informacje z ... Białowieskiego Ośrodka Kultury

Karate w Białowieży

27 czerwca 2024 miało miejsce wręczenie certyfikatów na żółty pas w Okinawa Karate. Sezon szkoleniowy został zakończony egzaminem. Ćwiczący otrzymali międzynarodowe certyfikaty. Przypominamy, iż zajęcia odbywają się w Białowieskim Ośrodku Kultury. Treningi są skierowane do dzieci i młodzieży oraz dorosłych. Zapraszamy zainteresowanych. Kontakt – 856812460, 662069276.

•
Marek Zubrycki

Warsztaty waltorniowe w Teremiskach

W dniach od 24-29 czerwca br. w Teremiskach po raz jedenasty odbyły się warsztaty waltorniowe. Organizatorami i prowadzącymi byli: Igor Szeligowski, pierwszy waltornista Teatru Wielkiej Opery Narodowej w Warszawie, Czesław Czopka, waltornista Filharmonii Wrocławskiej, a także pracownik Narodowego Forum Muzyki im. Witolda Lutosławskiego we Wrocławiu, Gabriel Czopka, pierwszy waltornista Filharmonii Narodowej w Warszawie.

26 czerwca (środa) o godz. 18:00 na Skarpie przy Białowieskim Ośrodku Kultury odbyła się lekcja pokazowa artystów, a w piątek 28 czerwca o godz. 18:00 przy budynku Centrum Aktywności Lokalnej w Białowieży mieliśmy ogromną przy-

jemność wysłuchać wspaniałego koncertu waltornistów, uczestników warsztatów. Na program złożyły się fragmenty kompozycji ze ścieżek filmowych i utwory światowych kompozytorów muzyki poważnej. Wrażenia po tegorocznym cyklu warsztatów są niezwykle pozytywne. Wartością tego koncertu był kontakt z twórcami o niebagatelnych osiągnięciach i wyrazistych osobowościach artystycznych, potrafiących zaciekać, zainspirować i poprowadzić słuchaczy mało uczęszczanymi muzycznymi szlakami. Niecodzienne dźwięki, które rozbrzmiewały, a które unosił delikatny powiew wiatru, z minuty na minutę gromadziły coraz to liczniejszą publiczność, sympatyków i miłośników muzyki.

Kupalle 2024

Tegoroczna, jubileuszowa 40 edycja nocy świętojańskiej Kupalle, która odbyła się 6 lipca w Białowieży jest już za nami. Głównym organizatorem wydarzenia było Białoruskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne w Polsce, a współorganizatorem Białowieski Ośrodek Kultury.

W Polsce nazywana Nocą Świętojańską bądź Sobótką, na Podlasiu Kupalle - to święto tradycji polskich Białorusinów, hołd otaczającej podlaskiej przyrodzie. To święto ognia, słońca i księżyca, wody, urodzaju i miłości. Czas wspólnych śpiewów, tańców, puszczaniu na rzece wianków. Jest jednym z największych tego rodzaju wydarzeń kulturalnych w naszym regionie. Na scenie tegorocznego Kupalle 2024 zobaczyliśmy wykonawców z Hajnówki, Białowieży, Białegostoku, Siemiatycz, Dubin, Michałowa, Bielska

Podlaskiego, Grabówki, Koźlik. W ostatnim tego dnia koncercie wystąpił zespół As, który porwał do tańca zgromadzoną przed sceną publiczność. Jak co roku nie zabrakło również części obrzędowej – tradycyjnych wianków puszcanych na wodę. Dopełnieniem wieczoru był pokaz sztucznych laserów – spektakl światła i dźwięków. Pokaz zrobił wrażenie przechodzenia przez różne przestrzenie, wciągając widzów w swoje wnętrza.

Wszystkim uczestnikom dziękujemy za wspólnie spędzony czas, a Organizatorom – za prawdziwą magiczną atmosferę!

Koncert RÓŻNOGŁOSIE w Białowieży

27 lipca 2024 r. na parkingu gminnym w Białowieży odbył się drugi koncert w ramach XII edycji projektu „RÓŻNOGŁOSIE - cykl prezentacji muzycznych białoruskiej mniejszości narodowej”. Wydarzenie odbyło się dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz ze środków Województwa Podlaskiego. Organizatorem koncertu było Towarzystwo Przyjaciół Białowieży i Białowieski Ośrodek Kultury.

Głównym celem projektu jest pielęgnowanie tradycji ludowych z uwzględnieniem różnorodności folkloru na ziemi podlaskiej, poprzez zróżnicowane formy wspierania grup i zespołów śpiewaczych.

Publiczności zaprezentowały się zespoły i wykonawcy Alek Pietruczuk z Dubin, Wasiloczki z Bielska Podlaskiego, Żawaranki z Mochnatego

oraz młodzi artyści z Białorusi, mieszkający obecnie w Polsce Ihar Palynski, Yaugen, Oleg Kobzar oraz gwiazda wieczoru zespół RELIKT. RELIKT to białoruski zespół łączący teraźniejszość i przeszłość. Pokazuje to w niecodzienny sposób i tworzy muzykę dla słuchaczy poszukujących czegoś nowego. Obecnie zespół koncertuje w Polsce, gdzie z powodzeniem gra koncerty również w Europie. Słuchając muzyki odniosło się wrażenie, że był to koncert pełen symboli, tęsknoty. Być krzykiem nadziei, by marzenie o Nowej, Wolnej Białorusi się spełniło.

Tegoroczna, XII edycja RÓŻNOGŁOSIA jest niewątpliwie bardzo udanym wydarzeniem muzycznym w Białowieży.

Organizatorzy serdecznie zapraszają na kolejny trzeci koncert z cyklu RÓŻNOGŁOSIE, który odbędzie się 16 sierpnia br.

•
Agnieszka Maciejewska

Co tam słyszać w turystyce?

Turyści w Białowieży w maju i czerwcu

Nie milkną narzekania na "spadek" liczby turystów w Białowieży z powodu naporu nielegalnych migrantów i strefy zamkniętej przy granicy, która nie obejmuje przecież żadnych dostępnych atrakcji turystycznych. Warto spojrzeć na statystyki w dłuższej skali czasu i pomyśleć nad rzeczywistą sytuacją i ograniczeniami rozwoju turystyki w naszej miejscowości.

W latach 2020-2022 odnotowaliśmy znaczący, nawet 40-50%, spadek ruchu turystycznego z powodu epidemii covid-19 i kryzysu na granicy polsko-białoruskiej. W 2023 r. turystyka mocno się odbiła i wróciła do dobrych stanów wieloletnich.

W normalnych spokojnych latach liczba turystów w Białowieży jest kształtowana zasobnością finansową społeczeństwa, tzw. wskaźnikiem kondycji gospodarstw domowych (zob. Głos Białowieży 1/2024). Najślabiej z przyjazdami turystów było w latach 2012-2014, a najlepiej w latach 2015-2019. Jak na tym tle wygląda obecny rok 2024?

W maju i czerwcu br. Rezerwat Żubrów Białowieskiego Parku Narodowego odwiedziło łącznie 43 359 osób – to o 8% więcej niż średnia z najślabszych lat 2012-2014 (wówczas średnio 40 204 osoby), a o 6% mniej od najlepszych lat 2015-2019 (średnio 46 365). A więc w tym roku zanotowaliśmy zupełnie dobry średni stan wielo-

letni.

Inaczej wygląda liczba turystów odwiedzających Muzeum Przyrodniczo-Leśne BPN. Tu maksymalne stany odnotowano w latach 2007-2010 (średnio 32 091 osób rocznie), gdy muzeum przyciągało nowoczesnością i świetną multimedialną ekspozycją. Od tamtych lat liczba odwiedzających się zmniejsza, choć nadal widoczne są wyraźne wahania między latami z powodu zmieniającej się zasobności finansowej społeczeństwa. Ale w końcowym efekcie w czerwcu i lipcu 2019 roku (przed kryzysem epidemicznym i migracyjnym) muzeum odwiedziło o 30% turystów mniej niż w latach 2007-2010, a w czerwcu i lipcu bieżącego roku – 17 637 osób, czyli o 45% mniej niż w najlepszych latach. Nic dziwnego, skoro turyści narzekają, że sporo technicznych atrakcji w muzeum jest zepsutych i źle działa lub nie działa wcale. Obiekt potrzebuje rewitalizacji i unowocześnienia, jeśli ma przyciągać więcej zwiedzających.

Zatem w kwestii przyszłości turystyki w Białowieży niepokój budzi nie kryzys migracyjny na granicy, który przynajmniej w tym momen-

cie wydaje się opanowany, a sytuacja jest spokojna i zapewnia gościom bezpieczeństwo. Miejmy nadzieję, że także media, szczególnie o zasięgu krajowym, staną na wysokości zadania i będą opisywały sytuację w powiecie hajnowskim w sposób zgodny ze stanem faktycznym, a nie szukając taniej sensacji. Niepokój budzą dwa inne problemy. Pierwszym jest silny związek liczby turystów z dobrobytem społeczeństwa. Podwyżki cen energii, wzrost kosztów utrzymania to niepokojące ogólne zjawiska w kraju, które mogą skutkować zmniejszeniem liczby turystów w najbliższych latach. Drugim problemem jest dalece niedostateczna liczba i jakość naszych atrakcji turystycznych, prezentujących walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne Białowieży oraz regionu Puszczy Białowieskiej. Tu jest bardzo dużo do zrobienia, jeśli mamy turystykę rozwijać, a nie poprzestać na biadoleniu i narzekaniu.

•
*Bogumiła Jędrzejewska,
Mateusz Gutowski*

Program Wczesnego Wykrywania Raka Płuca

Rak płuca to jeden z najgroźniejszych nowotworów złośliwych – we wczesnym stadium nie daje objawów, dlatego wykrywany jest najczęściej na późnym etapie. Warto wiedzieć, że w naszym kraju działa Ogólnopolski Program Wczesnego Wykrywania Raka Płuca, który daje szansę na diagnozę nawet w pierwszym stadium. Sprawdź, kto i gdzie może się zgłosić na badanie z wykorzystaniem niskodawkowej tomografii komputerowej. Im wcześniej uda się rozpoznać raka płuc tym większe są rokowania na wyleczenie. Na wczesnym etapie chorobę można wykryć m.in. **dzięki badaniu RTG**.

Dlatego jeśli:

- jesteś mieszkanką/mieszkańcem powiatu hajnowskiego,
- masz 50- 65 lat i palisz średnio paczkę papierosów dziennie od 15 lat lub
- masz powyżej 30 roku życia i kaszlesz powyżej 3 tygodni lub
- w twojej rodzinie występowała nowotworowa choroba płuc

Weź udział w bezpłatnym programie wczesnego wykrywania raka płuc!

Jak to zrobić?

Zgłoś się do lekarza pierwszego kontaktu w swojej przychodni (lista przychodni poniżej). Wypełnij ankietę u lekarza. Jeśli spełniasz wymienione wyżej kryteria, lekarz wypisze Ci skierowanie na badanie rtg do Pracowni RTG przy szpitalu w Hajnówce. Zgłoś się ze skierowaniem i wypełnioną ankietą na badanie rtg do Pracowni RTG przy szpitalu (Hajnówka, ul. Dowgirda 9). Nie musisz rezerwować terminu. Wystarczy przyjść w godzinach 8.00-15.00. Wyniki badania omówi z Tobą lekarz, który Cię skierował na rtg (lekarz pierwszego kontaktu) i w razie niepokojących zmian skieruje Cię do lekarza specjalisty.

Kontakt w sprawie Programu wczesnego wykrywania raka płuca:

Koordynator : Joanna Troszczyńska- SP ZOZ w Hajnówce

Tel. (85) 682 90 42, kom. 790 269 000 (pon-pt, w godz. 8.00-15.00)

e-mail: stoprak@spzozhajnowka.pl

Program jest realizowany przez SP ZOZ w Hajnówce w ramach projektu pn. „Wyposażenie Pracowni RTG w nowoczesną aparaturę medyczną w celu poprawy jakości badań diagnostycznych oraz zwiększenia wykrywalności chorób nowotworowych we wczesnym stadium rozwoju” finansowanego z funduszy unijnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego 2014 – 2020.

Wykaz przychodni biorących udział w programie wczesnego wykrywania raka płuc:

Hajnówka:

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” H.Pisawocka J.B.Krutel Spółka Partnerska Lekarzy w Hajnówce, ul. Listopada 22,

Gabinet Lekarza POZ TORMED Janina Maria Dudaryk w Hajnówce, ul. Białowieńska 10,

Niepubliczny Zakład opieki Zdrowotnej „Hajmed” w Hajnówce, ul. Piłsudskiego 10,

SP ZOZ w Hajnówce, Przychodnia Rejonowa Nr 1, ul. Piłsudskiego 10 SP ZOZ w Hajnówce, Przychodnia Rejonowa Nr 2 (przy szpitalu), ul. Doc. Adama Dowgirda 9.

Kleszczele: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Poradnia Lekarza Rodzinnego Ewa Borona” w Kleszczelach, ul. Plac Parkowy 9,

Białowieża: Gminny Ośrodek Zdrowia w Białowieży, ul. Puszczańska 2,

Czeremcha: Gminny Ośrodek Zdrowia w Czeremsku, ul. Dubois 13,

Czyże: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Spółka Cywilna w Czyżach, Czyże 74,

Dubicze Cerkiewne: Gminny Ośrodek Zdrowia w Dubiczach Cerkiewnych, ul. Główna 63,

Narewka: Gminny Ośrodek Zdrowia w Narewce, ul. Kolejowa 1,

Narew: Gminny Ośrodek Zdrowia w Narwi, ul. Kościelna 5,

Nowoberezowo: Wiejski Ośrodek Zdrowia w Nowoberezowie, Nowoberezowo 82,

Siemianówka: Wiejski Ośrodek Zdrowia w Siemianówce, ul. Lipowa 11.

•
<https://gmina.bialowieza.pl/>

Białowieskie Stowarzyszenie Dziedzictwa Puszczy

Co dalej ze ścieżką rowerową?

Białowieża, 9 lipca 2024 r.

**Szanowny Pan
Łukasz Prokorym
Marszałek Województwa Podlaskiego**

Dot.: prace nad ścieżką rowerową Białowieża-Hajnówka – prośba o informację i spotkanie

Szanowny Panie Marszałku,

Zwracamy się z prośbą o informację dotyczącą postępu prac nad planami ścieżki rowerowej Białowieża-Hajnówka. Inwestycja ta jest niezwykle istotna nie tylko dla mieszkańców powiatu hajnowskiego, ale również dla ok. 200 tysięcy turystów odwiedzających corocznie nasz region. Realizacja ścieżki jest konieczna i pilna ze względu na bezpieczeństwo rowerzystów na trasie Białowieża-Hajnówka. Przyczyni się także do podniesienia atrakcyjności turystycznej i wzbogacenia

oferty dla odwiedzających Puszczę Białowieską.

W ubiegłym roku został powołany zespół roboczy do przeprowadzenia analizy wielokryterialnej proponowanych wariantów przebiegu ścieżki rowerowej na odcinku Hajnówka-Białowieża (Uchwała nr 318/5912/2023 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 25.01.2023 r., Uchwała nr 322/6017/2023 z dnia 16.02.2023 r. oraz Uchwała nr 329/6178/2023 z dnia 23.03.2023 r.).

W skład zespołu weszli niezależni eksperci, posiadający niezbędną wiedzę i doświadczenie. Byli to:

Prof. dr hab. Bogumiła Jędrzejewska (*Białowieskie Stowarzyszenie Dziedzictwa Puszczy, Białowieża*)

Prof. dr hab. Rafał Kowalczyk (*Instytut Biologii Ssaków PAN, Białowieża*)

Dr hab. Tomasz Borowik (*Instytut Biologii Ssaków PAN, Białowieża*)

Lucyna Smoktunowicz (*Urząd Gminy Hajnówka*)

Mateusz Gutowski (*Urząd Gminy Białowieża*)

Adam Kiczuk (*Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku*)

Barbara Gołowacz (*Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku*)

Dariusz Skirko (*Nadleśnictwo Białowieża*)

Mariusz Agiejczyk (*Nadleśnictwo Hajnówka*)

Katarzyna Kopiejczyk (*Białowieski Park Narodowy*)

Remigiusz Czygier (*Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Białymstoku*)

Anna Cieśluk (*Departament Infrastruktury i Transportu, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Białystok*)

Wioletta Zaremba (*Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego, Białystok*).

Powyższy zespół opracował raport ("Ocena wielokryterialna wariantów przebiegu ścieżki rowerowej Hajnówka-Białowieża zaproponowanych podczas konsultacji społecznych – raport z prac Zespołu roboczego powołanego przez Zarząd Województwa Podlaskiego". Białystok, 10 maja 2023 r.), w którym rekomendował warianty przebiegu ścieżki wraz z rozwiązaniami technicznymi. Łącznie najwyższą ocenę otrzymała **trasa przebiegająca w bezdrzewnym pasie drogowym po północnej stronie DW689 od Hajnówki do Białowieży**. Raport został przyjęty przez Zarząd Województwa Podlaskiego i opublikowany.

Niestety od dłuższego czasu duży niepokój całej lokalnej społeczności budzi fakt, że obecnie nie docierają do nas żadne informacje odnośnie prac nad wyżej wymienioną inwestycją i o przyjętej formie jej realizacji.

W związku z tym prosimy **Pana Marszałka o spotkanie w tej sprawie**. Budowa ścieżki rowerowej jest naszą wielką troską ze względu na tragiczny obecnie stan bezpieczeństwa rowerzystów (w tym dzieci) korzystających z szosy Białowieża-Hajnówka.

Z wyrazami szacunku,

Prof. dr hab. Bogumiła Jędrzejewska

Wiceprezes

Do wiadomości:

1. Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku
2. Urząd Gminy Białowieża
3. Starostwo Powiatowe w Hajnówce
4. Urząd Gminy Hajnówka
5. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku
6. Białowieski Park Narodowy
7. Nadleśnictwo Białowieża
8. Nadleśnictwo Hajnówka
9. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Białymstoku
10. Instytut Biologii Ssaków PAN

Spotkanie z naszymi żołnierzami

W sobotę, 13 lipca, w sali kina „Żubr” odbyło się spotkanie żołnierzy z Wojskowego Zgrupowania Zadaniowego Podlaskie z mieszkańcami naszej gminy. Wydarzenie zostało zrealizowane w ramach akcji „Bezpieczne Podlasie”.

Uczestnicy spotkania mogli poznać bieżące informacje o sytuacji na granicy polsko-białoruskiej i zapoznać się z niektórymi sposobami działań naszych żołnierzy. Nasi mieszkańcy wy-

razili wsparcie dla naszych służb mundurowych i podziękowali za dbanie o nasze bezpieczeństwo.

Takie spotkania informacyjne w obecnej sytuacji na granicy polsko-białoruskiej są niezwykle potrzebne lokalnej społeczności. Mam nadzieję, że będą one powtarzane cyklicznie.

Mateusz Gutowski

Nie zapominajmy o naszej historii

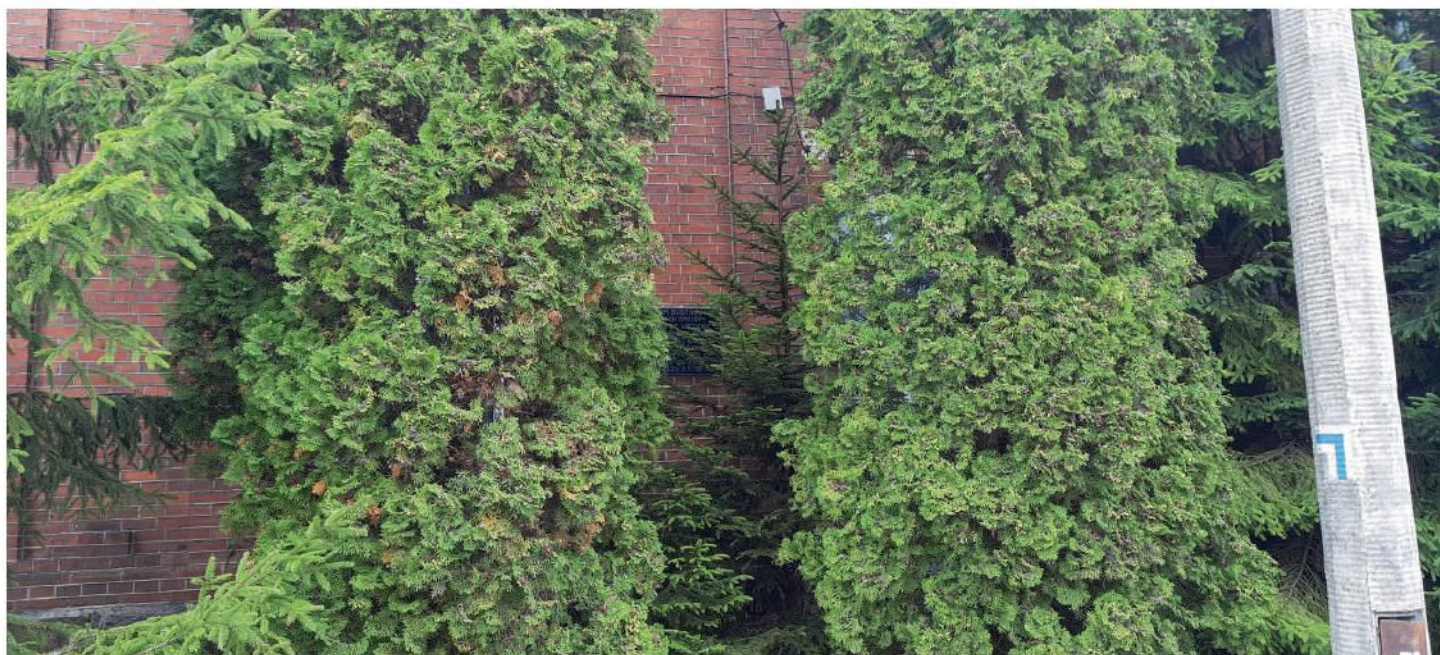
Na budynku, w którym funkcjonuje w naszej miejscowości m. in. poczta, znajduje się tablica o następującej treści: „W tym budynku w latach 1941-1944 mieściło się więzienie ge-

stapo - miejsce tortur i męczeńskiej śmierci wielu mieszkańców Białowieży i okolic. Cześć ich pamięci. Białowieża 9 V 1964 r.”. Choć jeśli ktoś o tym nie wie, to i zapewne się nie dowie, ponieważ jest ona praktycznie całkowicie zasłonięta drzewami.

Wyżej wymieniony budynek znajduje się przy ulicy Parkowej (droga powiatowa) i jest własnością Nadleśnictwa Białowieża. Odsłonięcie tablicy nie wymaga jakiegoś wielkiego nakładu pracy, w związku z tym mam nadzieję, że już niebawem tablica zostanie odsłonięta.

Serdecznie dziękuje Panu Bogumiłowi Kupień, mieszkańcowi naszej gminy, za zgłoszenie opisywanego w materiale problemu.

Mateusz Gutowski

GŁOS BIAŁOWIEŻY - GAZETA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Wydawca: Białowieski Ośrodek Kultury
ul. Sportowa 1, 17-230 Białowieża, tel.: 85 68 12 460
Redaktor naczelny: Mateusz Damian Gutowski
Druk: Białowieski Ośrodek Kultury
Korekta: Gminna Biblioteka Publiczna
Numer zamknięto: 31.07.2024 r.
E-mail: bok@ug.bialowieza.pl
Strona internetowa: www.gmina.bialowieza.pl
Nakład: 350 egzemplarzy

